

TORREDEMBARRA I EL COMENÇAMENT DE LA GUERRA DE LA INDEPENDÈNCIA (1808)

Autor: Gabriel Comes Nolla

El 9 de febrer, Napoleó Bonaparte emparant-se en el tractat de Fontainebleau, el qual permetia l'entrada de tropes franceses en territori espanyol per a participar en una expedició franco-espanyola de conquesta de Portugal, va enviar a Espanya una tropa comandada pel general Duhesme amb la finalitat d'ocupar-la. Així, al principi, l'exèrcit francès, vist com un aliat, va poder ocupar, sense aixecar el recel del poble, algunes places espanyoles.

A l'abril de 1808, Napoleó pretenia arrabassar la corona d'Espanya als Borbons i imposar com a rei el seu germà Josep. Però la sortida de Carles IV i la seva família de Madrid el dia 30 d'abril, i les notícies que arriben des de Baiona (Napoleó aconseguix que Ferran VII torni la corona aconseguida pel motí d'Aranjuez el març de 1808 al seu pare Carles IV i que aquest abdiqui en favor de Josep Bonaparte) provoquen que el 2 de maig, el poble de Madrid es rebel·li en contra de l'invasor. Durant tot el mes de juny la insurrecció s'estengué per tot el país.

Catalunya també se suma a la rebel·lió, i li correspon l'honor de ser capdavantera del moviment antifrancès a la ciutat de Lleida, que el 28 de maig es va alçar i el 18 de juny organitza sota la presidència del bisbe lleidetà, la Junta Superior de Catalunya, representativa dels dotze corregiments del país.

Poc a poc, es van afegint altres ciutats catalanes a la resistència:

- 29 de maig, alçament a Tortosa
- 31 de maig, alçament a Tarragona
- 1 de juny, alçament a Igualada
- 2 de juny, alçament a Manresa
- 5 de juny, alçament a Girona
- 6 de juny, alçament a Vilafranca. (Cfr. Recasens, 1965)

Segons Rovira i Anguera (1984), Torredembarra des d'un principi s'oposà als francesos i constituí amb promptitud la junta local de govern, armà un nombrós sometent al que sostingué a les seves expenses, proporcionà queviures a altres sometents, apromptà homes als cordons de Molins de Rei i Coll de Balaguer, armà un falutx amb la finalitat de fer arribar documents a l'estol anglès i proporcionà amb abundància llençols, màrfegues i camises

per als hospitals. I demanà insistentment durant el mes de juny, sense aconseguir-ho, pólvora per al fortí del Roquer amb la finalitat de poder-se defensar del capità francès Barbastro, que amb vaixells, envestia el litoral català.

Segons Recasens (1985) al començament de la insurrecció hi havia a Catalunya un exèrcit de 5.160 homes, quedant reduït a la cinquena o sisena part degut a les desercions que es varen produir. Així la resistència catalana va ser responsabilitat principal de les milícies populars: sometents i miquelets, que no deixaren d'assotar les tropes franceses a base de la tradicional guerra de guerrilles.

Al Bruc els sometens de Manresa i Igualada aconseguiren el 6 de juny de 1808 fer retrocedir una columna del general francès Schwartz i derrotar el 12 del mateix mes una altra comandada per Chabran que es retirava cap a Barcelona en trobar resistència a l'Arboç. Amb aquests combats s'aconsegueix una gran victòria, sobretot moral, que afavoreix l'alçament de tot el Principat. (Per cert, hi ha a Torredembarra la frase feta «Foc a l'Arboç !» que igual té el seu origen en aquests esdeveniments)

Precisament aquesta columna de Chabran fou la primera tropa francesa que envai el poble de Torredembarra. Ho va fer durant sis hores i, en previsió de possibles contratemps, Chabran va fer tancar a l'hostal el batlle i altres components de la corporació municipal tot amenaçant-los de mort. En retirar-se per dirigir-se cap a l'Arboç deixà anar els regidors, però s'endugué presoner el batlle, la meitat de la cavalleria - 14 exemplars i 6 carros - i la plata dels particulars i de l'església parroquial. (Cfr. Rovira i Anguera, 1984)

Poc a poc, el gruix de la força militar catalana es veu augmentada per l'arribada de tropes reglades al port de Tarragona, que, per ser considerat molt segur, desenvoluparà al llarg de la guerra una missió cabdal: proveir d'armes i aliments els combatents.

A principis de desembre de 1808, l'exèrcit de Catalunya, que últimament se li havia sumat la divisió d'Aragó del marquès de Lazán composta de 3.748 infants, s'elevava a uns 36.000 homes.

Per contra, el Setè Exèrcit Imperial que va passar els Pirineus a Espanya durant el mes d'octubre de 1808, sota el comandament del general Gouvion Saint-Cyr, comptava amb un efectiu de 25.000 homes. Aquesta tropa, ajudada des de l'antic exèrcit d'observació dels Pirineus Orientals, després d'haver rendit Roses (7 de desembre), derrotà el 15 de desembre de 1808 a Llinars del Vallès les tropes del general Joan Miquel Vives, nou capità general de

Catalunya, i posteriorment, el 24 de desembre del mateix any, a Molins de Rei derrotà les tropes del general Teodoro Reding, trencant així el setge al què estava sotmès el general Duhesme a Barcelona.

Segons Recasens (1965), Saint-Cyr va instal·lar el seu quarter general a Vilafranca, i la vanguardia del seu exèrcit, formada per la divisió Souham, va acampar a la riba esquerra del Gaià. Durant els dies 26 i 27 de desembre algunes unitats franceses arribaren fins a Vespella; el 31 s'acostaren a Vilarrodona i a Santes Creus, i el primer de gener de 1809 entraren a Rodonyà, on van estar 4 dies.

La ciutat de Tarragona, com a conseqüència de l'arribada de les tropes derrotades, la presència de l'enemic molt a prop de la ciutat i de les manifestacions populars contra el general Vives, va quedar sumida en un estat d'absolut desordre i anarquia. El dia 23 de desembre hi va haver una manifestació popular davant la casa del general Vives, que es va veure obligat a dimitir i a punt va estar de morir ell i la seva família quan es disposaven a embarcar.

Tenint en compte l'estat en què es trobava Tarragona, en contra del que pensava tothom, incloent-hi el general Reding, nou general en cap en substitució de Vives, Saint-Cyr no va assetjar la ciutat i només es va limitar a intercanviar presoners.

Mentres a Tarragona es produïa la destitució del general Vives, a Torredembarra, el mateix dia, succeïen uns fets força singulars que coneixem i transcrivim a continuació, gràcies a una troballa per casualitat d'una nota manuscrita redactada al llibre d'actes de defuncions, pel rector del poble Anton Boní:

«Nota

Dia vint, y tres de desembre de mil vuit cents, y vuit pasaren per esta vila cerca sis mil francesos, (?) pera apoderarse o sitiar la ciutat de Tarragona; pero los paisans se apoderaren de las fortalezas, y no entraren en dita ciutat los francesos, los vehints de esta vila casi tots fugiren; quedaren alguns ancians, y malats en ella, yo Dⁿ. Anton Boní Rector també me vas quedar pera assistirlos; pero succehí que la tarde de dit dia 23, alguns de dits francesos saquexaren la Iglesia havent tirat una escopetada al pany de la porta de la Iglesia, q^e dona a la plaza; yo vas acudir suplicant-los, que los donaria lo que tindria, a fi, q^e no fesint mal, pero inmediatamente anaren al Presbytery; un de ells doná un colp de destrál al sacrari del altar major, y lo tirá a la mesa del altar; yo vas dir alguna cosa pera q^e no fesin tal cosa, o sacrilegi; alguns de ells me agafaren, me robaren, y un de ells me amenasá ab lo sable llevarme lo cap; y despues de un rato me doná muchas cuchilladas, q^e me feu sis feridas algunas molt graves, saquexaren, y robaren la Iglesia; yo del modo q^e pugui (desengrantme) vas anar a la Poble de Montornés (ahont me vas desmayar) perq^e me curesin, per ni alli encontrí cirugía; lo dia 27.

arribi a Tarragona (havent fugit de Vespella, ahont nos perseguiren los enemichs) estigui mes de dos mesos en aquella ciutat per poderme curar; los francesos estigueren cerca de un mes en esta vila, é immediatas, despues se retiraren acia Crexell, y Vendrell, en dit temps esta Parroquia estigué sens Sacerdot, pero Joseph Borrut, q^c se quedá en la vila, notá los q^c se moriren en aquell temps, y son los seg.^{ts} (...).

La confirmació de la veracitat d'aquests fets queda reflectida en un manuscrit de Mn. Francesc Oliva, rector de Vespella, datat el 25 de desembre: « vino huyendo a esta casa - l'abadia de Vespella - el párroco de Torredembarra huyendo de los franceses en busca de un seguro refugio. Llegó herido de pies a cabeza. Un sablazo en ambas manos, varias heridas en los brazos y la más penetrante en la región lumbar. Todos los libros del archivo parroquial de la Riera fueron rasgados y quemados por el invasor». (Cfr. Rovira i Anguera, 1984)

Pel que es veu, doncs, Torredembarra contribuí des del principi d'una forma notable, amb sacrifici econòmic i personal, a resistir i finalment vèncer, les tropes invasores franceses.

BIBLIOGRAFIA

GRAN ENCICLOPEDIA CATALANA

LLIBRE D'ACTES DE DEFUNCIONS. Arxiu Parroquial de Torredembarra.

RECASENS,J.M. (1965): *La revolución y guerra de la independencia en la ciudad de Tarragona*. Sugrañes, editores. Tarragona.

REGLA,J.(Dir).(1969): *Història de Catalunya*. Ed.Aedos. Barcelona.

ROVIRA,S.;ANGUERA,P.(1984): *Història de Torredembarra. Segles XVIII-XX*. Ajuntament de Torredembarra.

Nota:

Dia vint, y tres de desembre de mil vuit cents, y vuit passaren per esta Vila cerca sis mil francesos, que peria apoderarse, ò sitiar la Ciutat de Tarragona; pero los francesos se apoderaren de las fortalezas, y no entraren en dita Ciutat los francesos; los suhitos de esta Vila casi todos fugieron; quedaren algunos ancianos, y malalts en ella, yo D.ⁿ Anton Boni Rector tambe me vais quedari per assistirlos; pero sucehi, que la tarde de dit dia 23 algunos de dits francesos saqueparen la Iglesia havent tirat una escopetada al pany de la porta de la Iglesia, q.^e dona a la plaza; yo vais acudir suplicamlos, que los donaria lo que tindria, a fi, q.^e no fessin mal; pero inmediatamente amaren al Presbyteri, un de ellos donà un colp de destrial al sacnari del altar mayor, y lo tirà a la mesa del altar; yo vais dir alguna cosa perq.^e no fessin tal cosa, ò sacrilegi; alguns de ells me agafaren, me robaren, y un de ells me amenassà ab lo sable llevarme lo cap; y despues de un rato me donà molts cuchilladas, q.^e me feu sis feridas; algunas molt graves, saqueparen, y robaren la Iglesia; yo del modo, q.^e puguí (desengnant me) vais anar a la Roble de Montornès (ahont me vais desmayar) perq.^e me curessin, pero ni allí encontrí curangia; lo dia 27. anibí a Tarragona (havent fugit de vespella, ahont nos perseguiren los enemichs) estiguí mes de dos meses en aquella Ciutat, per poderme curar; los francesos estiguieron cerca un mes en esta Vila, e immediatas, despues se retiraren acia Crepel, y Vendrell, en dit temps esta Tarragona estigué sens Sacendot; pero Joseph Boixut, q.^e se quedà en la Vila notà los q.^e se moriren en aquell temps, y son los seg.^{ts}